akmenų. Grindinys datuojamas XIX a. Grindinio nedengiamame plote 70 cm gylyje atidengtas apie 20 cm storio juosvos žemės sluoksnis su gausiomis medienos drožlėmis, lentų ir kuolų fragmentais. Sluoksnis datuojamas XIX a. 90 cm gylyje fiksuotas apie 20 cm storio juosvos molingos žemės sluoksnis be radinių, o po juo 1,1 m gylyje atidengtas pilkšvas molis – įžemis.

Neintensyvus 15–25 cm storio archeologinis sluoksnis (juosva molinga žemė) su XVII a. pabaiga – XVIII a. datuojamais radiniais (buitinės ir statybinės keramikos, stiklo ir geležinių dirbinių fragmentais) aptiktas 70–100 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus. Perkasose 4 ir 5 aptiktos XIX a. – XX a. pradžios struktūros buvo užfiksuotos ir paliktos *in situ*. Baigus detaliuosius tyrimus, komunikacijų klojimo darbai šiose perkasose vyko požeminio prastūmimo būdu, atsižvelgiant į esamo kultūrinio sluoksnio gylį, ne mažesniame nei 1,2 m gylyje. Detaliųjų tyrimų metu rasti 195 radiniai (buitinės ir statybinės keramikos; stiklo dirbinių fragmentai, geležiniai dirbiniai ir jų fragmentai bei kaolino pypkių fragmentai) datuojami XVII a. pabaiga – XX a. pradžia.

The investigation at Liepų Avenue 21, Švėkšna

In 2019, 5 trenches (a total of 79 m^2) were excavated in the S part of the plot at Liepų Avenue 21 Švėkšna (Šilutė District) (Fig. 1). The investigation revealed a late 17th–21st-century cultural layer, 19th-century and first half of the 20th-century stone paving, the stone foundations of a late 19th – early 20th-century building and manor fence (Fig. 2, 3), and 195 finds dating to the late 17th – early 20th centuries.

VILNIUS

Tautvydas Bajarūnas,
Linas Girlevičius

Basanavičiaus gatvė 4A

2019 m. lapkričio mėnesį TO atliko žvalgomuosius tyrimus sklype Basanavičiaus g. 4A. Šis sklypas yra už Vilniaus miesto gynybinės sienos V dalies, į V nuo spėjamo griovio – iš istorinių planų žinomo buvusio Vingrių (Kačergos) upelio vagos slėnio. Šis upelis tekėjo iš į PV nuo sklypo stataus šlaito pašlaitėje esančių Vingių šaltinių – vienos seniausių ilgai naudotos Vilniaus vandenvietės. Upelis nuo šaltinių tekėjo V–R kryptimi apytikriai dabartinio skersgatvio, vadinto Purvinuoju (*Brudny*), vieta, o ties sklypo P dalimi kiek sukosi PV–ŠR kryptimi ir, kaip vaizduojama bent dalyje istorinių planų, įtekėjo į spėjamą griovį, kur tekėjo upelis. Vykstant miesto pertvarkai, XVI a. pradžioje buvo pastatyta Vilniaus miesto gynybinė siena, o tiriamoji vieta atsidūrė už miesto centrinės dalies ribų. XVI a. pradžioje įvyko ir kitas sklypo istorijai svarbus įvykis – Vingrių šaltiniai valdovo Aleksandro sprendimu 1501 m. perduoti vienuoliams dominikonams, kurie įrengė vandentiekį, aprūpinusį miestą, tiksliau, jo dalį, geriamuoju vandeniu. Šis vandentiekis kelis amžius buvo stabilus vienuolių dominikonų pajamų šaltinis. Manoma, kad XVI(?)–XVII a. tiriama teritorija, taip pat ir tiriamas sklypas buvo užstatyti mediniais pastatais. Kaip ir didžioji dalis Vilniaus mūsų tiriama teritorija nukentėjo XVII a. vidurio karo su Maskvos valstybe metu.

1998 m. sklypo Š dalyje žvalgomuosius tyrimus atliko A. Vaicekauskas (*ATL 1998 ir 1988 metais*, 2000, p. 471–474) (1 pav.). Ištirti

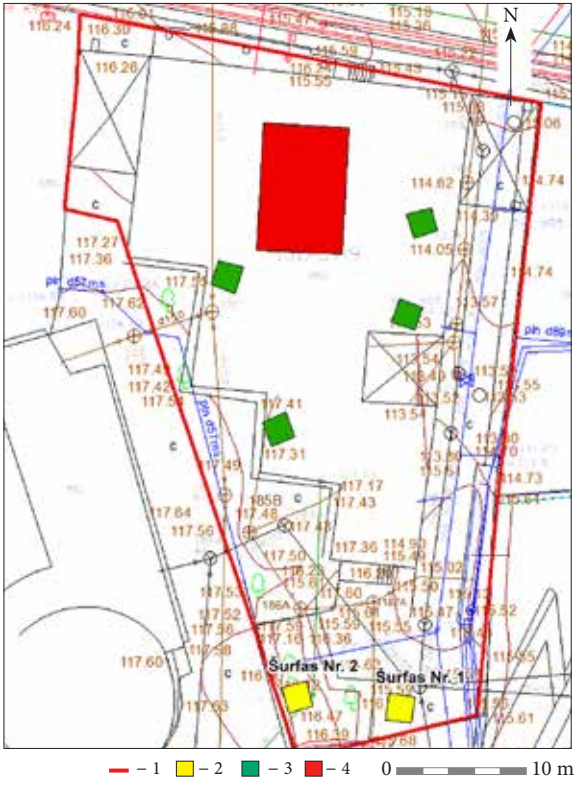

1 pav. Bendras situacijos planas: 1 – sklypo J. Basanavičiaus g. 4A ribos; 2 – atliktų žvalgomųjų tyrimų vieta; 3 – 1998 m. A. Vaicekausko tyrimų vieta; 4 – 2000 m. S. Sarcevičiaus tyrimų vieta. T. Bajarūno brėž.

Fig. 1. General situation plan: 1 – boundaries of the plot at Basanavičiaus St. 4A; 2 – field survey location; 3 – site of the 1998 Vaicekauskas investigation; 4 – site of the 2000 Sarcevičius investigation

4 šurfai, nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis tirtose vietose yra 1,5–1,9 m storio, ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XV a. Taip pat aptikta įvairių laikotarpių mūrinių konstrukcijų. Archeologiniai tyrimai šiame sklype pratęsti 2000 m. (S. Sarcevičius) (*ATL 2000 metais*, 2001, p. 170–171) (1 pav.). Tirta 46 m^2 perkasa, nustatyta, kad šios perkasos vietoje kultūrinis sluoksnis yra 1,7–2 m storio. Sluoksnis datuotas XV a. pabaiga – XX a. Taip pat aptikta pastatų liekanų.

2019 m. žvalgomieji tyrimai atlikti dabar neužstatytoje sklypo Basanavičiaus g. 4A P dalyje, kur numatoma įrengti naujas požeminės automobilių saugyklos patalpas. Čia ištirti du ŠR–PV kryptimi orientuoti 2x2 m dydžio šurfai (bendras plotas – 8 m^2) (1 pav.).

Šurfe 1 po viršutiniu iki 1,4 m storio tamsiai pilko smėlio XX a. perkastu sluoksniu aptiktas 20–135 cm storio šviesiai pilko smėlio ir molio sluoksnis, kuriame rasta buitinės keramikos ir koklių fragmentų, datuojamų XVI–XVII a. Keli iš aptiktųjų fragmentų datuojami XIX–XX a. Po šiuo sluoksniu aptiktas galbūt

2 pav. Įvairūs radiniai: 1 – lėkštės fragmentas; 2 – titnaginis šautuvo spynos skiltuvas; 3 – keptuvės dalis; 4 – krosnies dekoracija; 5, 6 – puodų pakraštėliai. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 2. Various finds: 1 – a plate fragment; 2 – a flintlock flint; 3 – part of a frying pan; 4 – a stove decoration; 5, 6 – pot rims

0 5 cm

3 pav. Šurfo 1 ŠV sienelės profilis. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 3. The profile of the NW wall of test pit 1

4 pav. Šurfo 2 PV sienelės profilis. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 4. The profile of the SW wall of test pit 2

erozinis 15–20 cm storio šviesiai pilko ir balto smėlio sluoksnis. Po juo tirtas 20–30 cm storio pilko smėlio – ankstyviausias archeologinis sluoksnis. Jame aptikti vos 2 buitinės keramikos fragmentai, kurie galėtų būti datuojami (XIV?) XV–XVII a. (2 pav.). Po šiuo sluoksniu slūgsojo 10 cm storio balto smėlio sluoksnis be radinių, po juo atkastas įžemis – geltonas smėlis (3 pav.). Įžemyje išryškėjo 3 įgilinti objektai (2 iš šių stulpavietės (?), 1 – medinio statinio liekana (?)), kuriuose radinių neaptikta, tad jų datuoti nepavyko.

Šurfe 2 80 cm storio šviesiai pilko smėlio sluoksnyje su XX a. statybinėmis griuvenomis ir šiukšlėmis aptikti 9 buitinės keramikos fragmentai ir titnaginis šautuvo spynos skiltuvas. Jie galėtų būti datuojami XVI–XVII a. Be šių radinių, sluoksnyje aptiktos kelios XX a. TSRS kapeikos bei „Mauser" šautuvo šovinys. Po šiuo sluoksniu slūgsojo 90–100 cm storio šviesiai rudo smėlio sluoksnis, kuriame rasti 2 kokliai ir 5 buitinės keramikos fragmentai. Pagal archeologinių radinių tipologiją juos galima datuoti XVI–XVII a. Tame pačiame sluoksnyje atkastas ir polietileninis vandentiekio vamzdis, pažymėtas sklypo topografiniame plane (1 pav.). Po šiuo sluoksniu slūgsojo 20–40 cm storio pilko smėlio sluoksnis – ankstyviausias archeologinis sluoksnis. Jame aptikti 3 buitinės keramikos fragmentai, datuojami (XIV?)XV–XVII a (2 pav.). Po šiuo sluoksniu buvo įžemis – geltonas smėlis (4 pav.), kuriame išryškėjo vienas įgilintas objektas be radinių, todėl jo datuoti nepavyko.

Basanavičiaus St. 4A

In 2019, two 2x2 m test pits (a total of 8 m^2) were excavated in the W part of the plot at Basanavičiaus St. 4A in Vilnius Old Town (Fig. 1), revealing (16th?)15th–20th-century cultural layers (Figs. 2–4). The earliest, a 20–40 cm thick, grey sand archaeological layer, had formed in the 15th–17th centuries. Several sunken structures, which might be connected with wooden buildings or structures that had previously stood at this location, were also found. It is known from historical sources that such structures stood there in the 16th century and may have been destroyed later in the mid-17th-century during the Fifth Muscovite War.